

Interakcija elektromagnetskog zračenja
i materije

Apsorpcija
Emisija
Raspršenje

Beer-Lambertov
zakon

MOLEKULARNA SPEKTROSKOPIJA

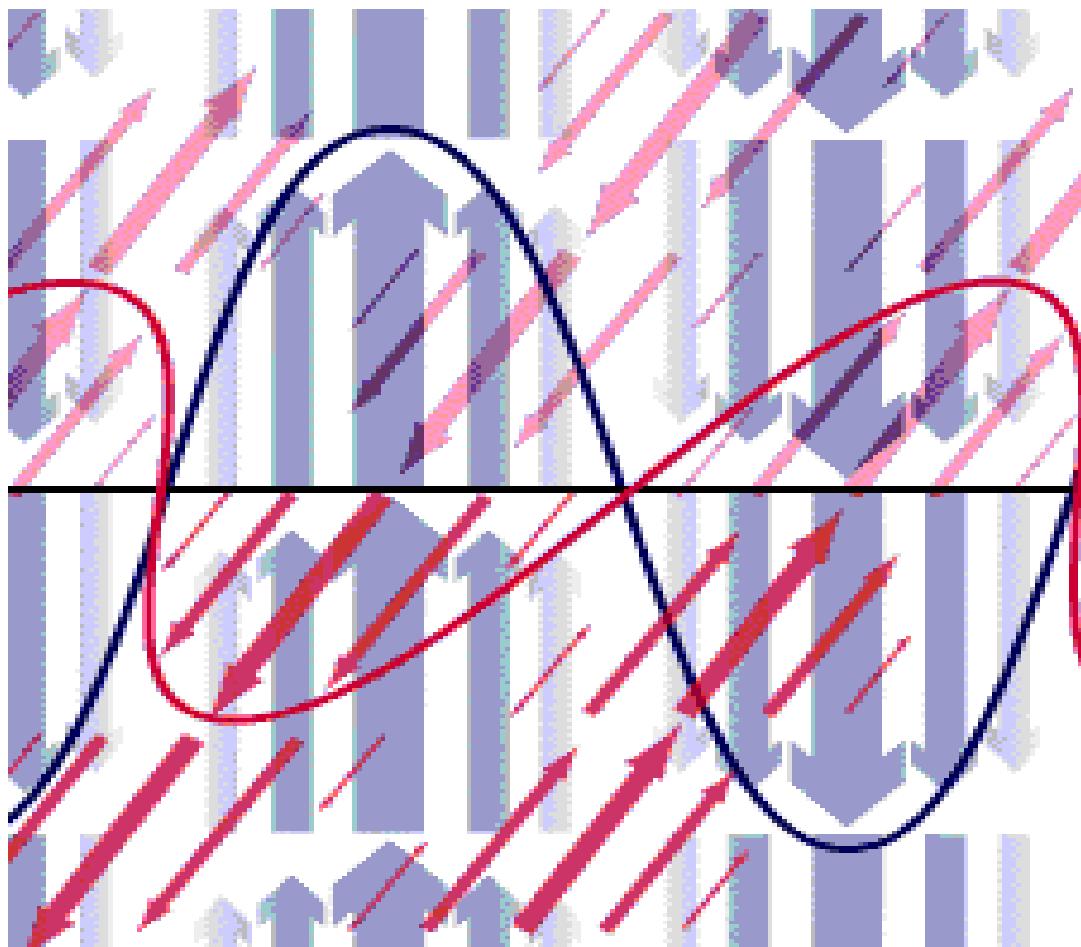
Izborna pravila

Orijentacija
nuklearnog
spina

Rotacije
molekula

Vibracije
molekula

Elektronski
prijelazi

$$\lambda, \nu, \tilde{\nu}$$

EMZ: valna duljina, frekvencija, valni broj, energija

Snaga EMZ $\Phi = \frac{dE}{dt}$ **odaslana energija/vrijeme**

Egzitancija izvora $M = \frac{d\Phi}{dA_{\text{izvor}}}$ **snaga/ploština**

Intenzitet izvora $I = \frac{d\Phi}{d\Omega}$ **snaga/prostorni kut**

**Ozračenost tijela, iradijacija,
intenzitet (ozračenosti), gustoća,
fluks zračenja** $E = I = \frac{d\Phi}{dA_{\text{uzorak}}}$ **snaga/
ploština**

Interakcija EMZ s materijom

- odbijanje, **refleksija**
- prolaz kroz tijelo, **transmisija**
- upijanje, **apsorbcija**

$$I_0 = I_{\text{refl}} + I_{\text{aps}} + I_{\text{trans}}$$

$$1 = \frac{I_{\text{refl}}}{I_0} + \frac{I_{\text{aps}}}{I_0} + \frac{I_{\text{trans}}}{I_0}$$

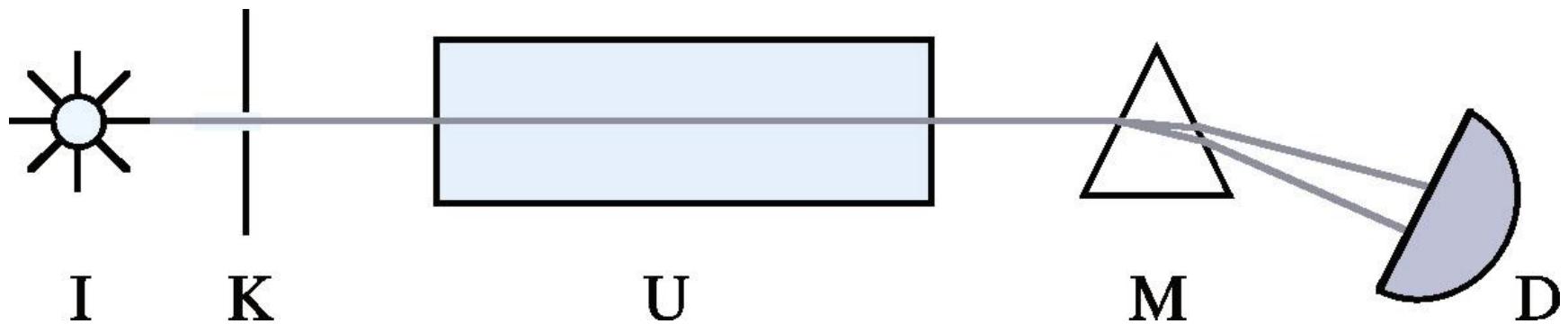
$$1 = \rho + \alpha + \tau$$

reflektancija   apsorptancija   transmitancija

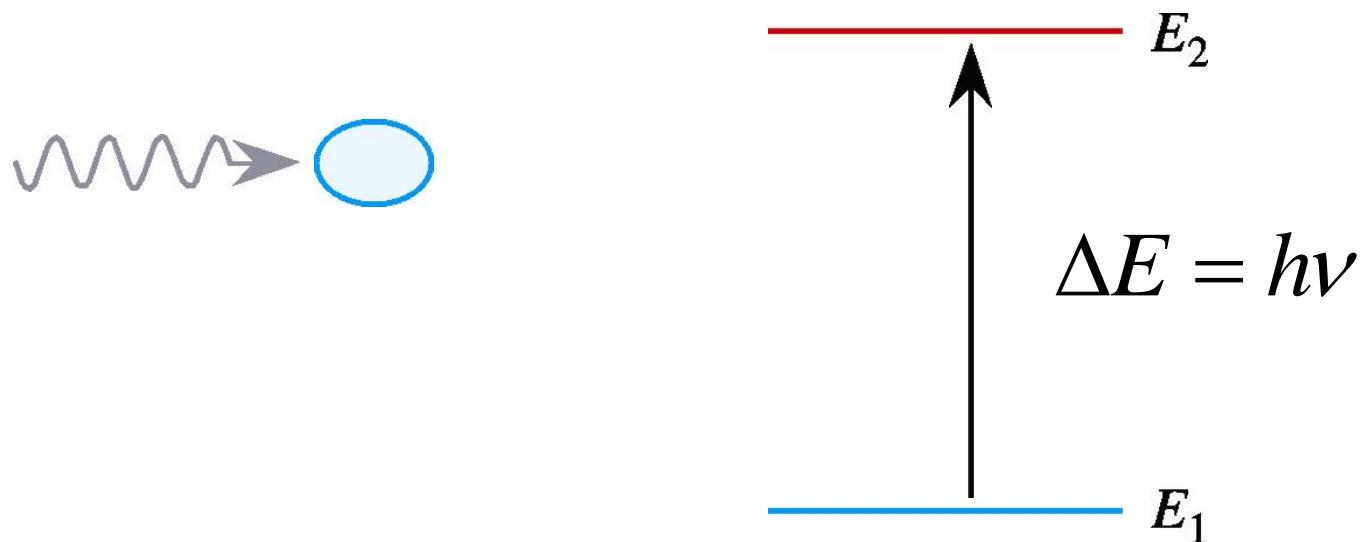
Apsorbancija

$$A = \log \frac{I_0}{I_t} = -\log \tau$$

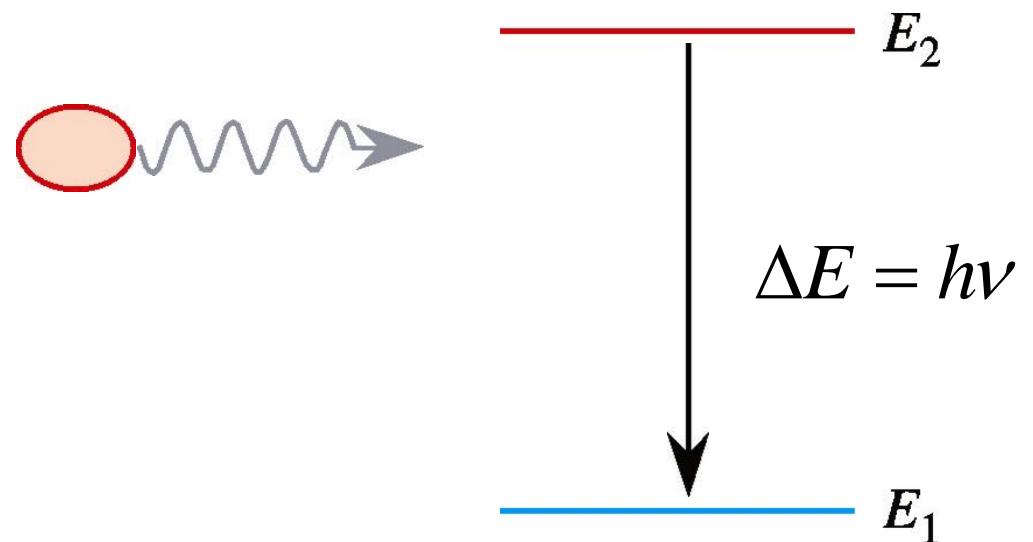
Uređaj za ispitivanje apsorpcije EMZ

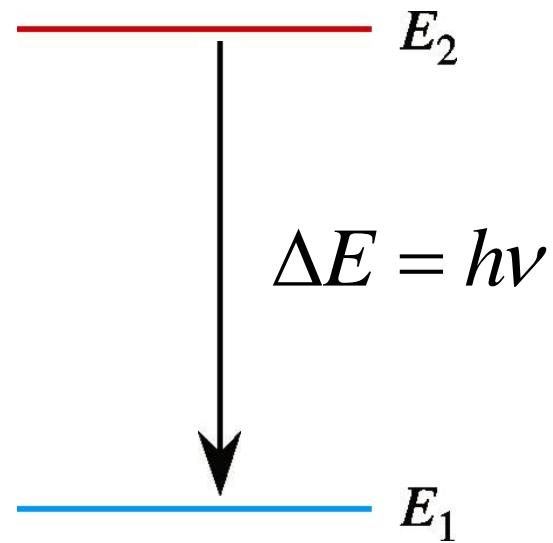
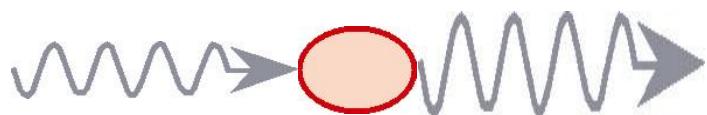
Apsorpcija

Spontana emisija

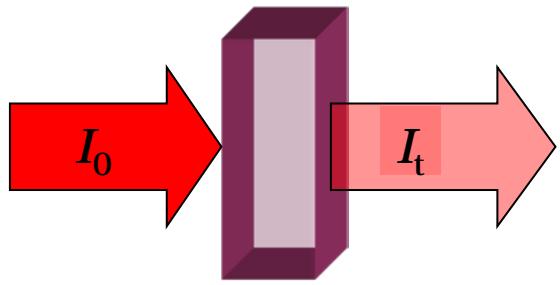
Inducirana (stimulirana) emisija

Lambert- Beerov zakon

$$I = I_0 \exp[-\kappa cl]$$

(indeks t se izostavlja, podrazumijeva se)

$$-\frac{dI}{dl} = \kappa cl$$

$$-\frac{dI}{I} = \kappa cd l$$

$$-\int_{I_0}^I \frac{dI}{I} = \kappa c \int_0^l dl$$

$$-\ln(I) \Big|_{I_0}^{I_t} = \kappa cl \Big|_0^l$$

$$\ln\left(\frac{I_0}{I_t}\right) = \kappa cl$$

$$A = \log \frac{I_0}{I} = -\log \tau$$

$$e^x = y \rightarrow x = \ln y$$

$$\log(e^x) = \log(y)$$

$$x \log(e) = \log(y)$$

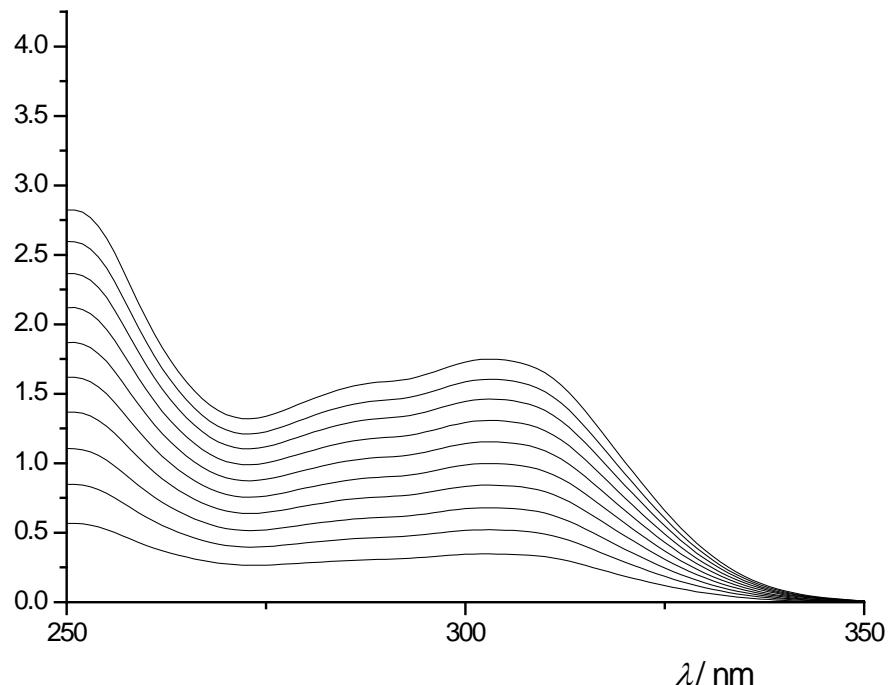
$$\ln y \log(e) = \log(y)$$

$$\ln y = \frac{\log(y)}{\log(e)}$$

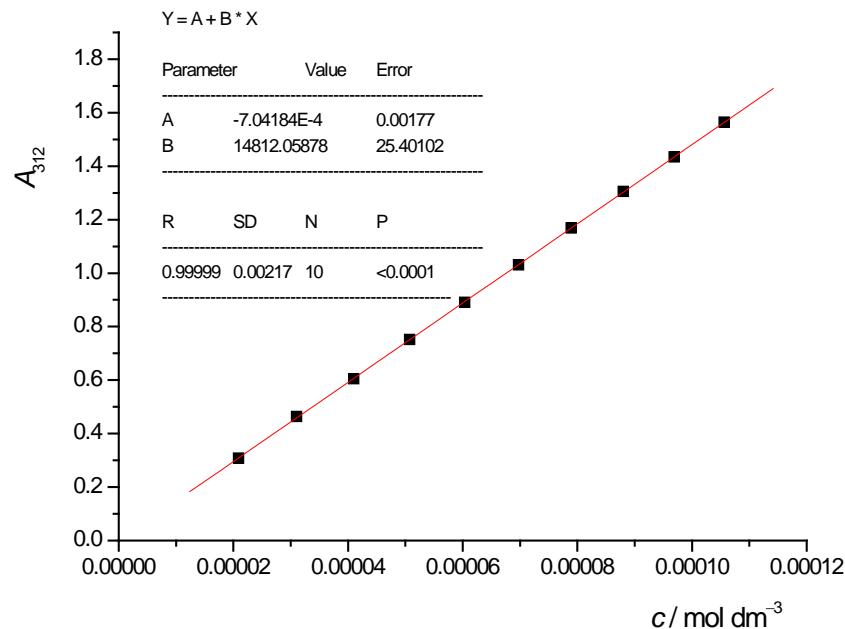
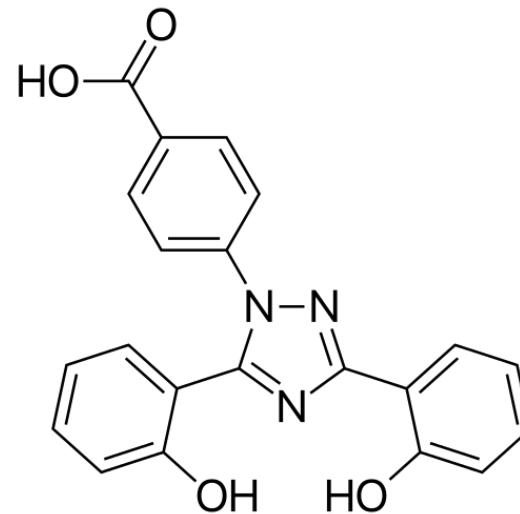
$$\log\left(\frac{I_0}{I_t}\right) = \log(e)\kappa cl$$

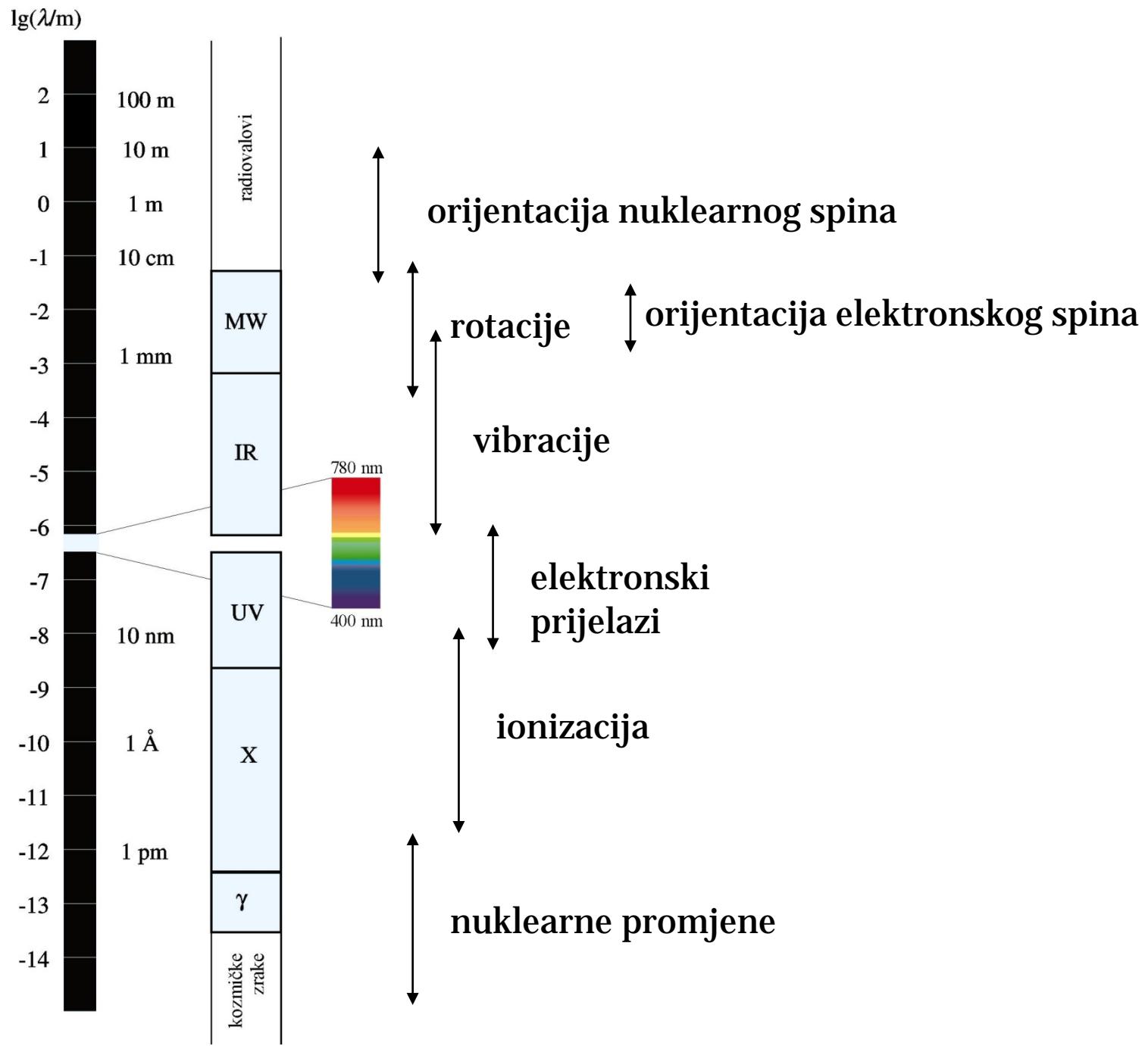
$$\log\left(\frac{I_0}{I_t}\right) = \varepsilon cl$$

A

$$A = \varepsilon cl$$

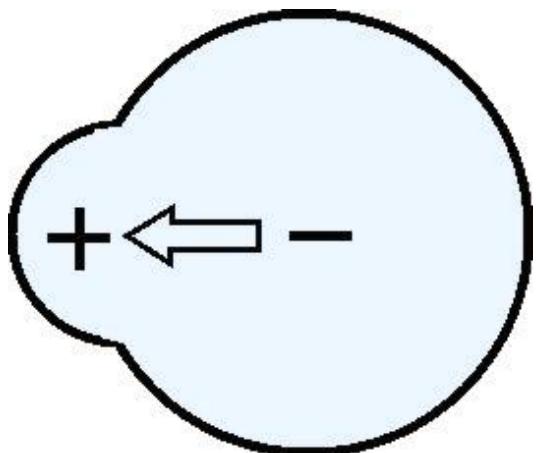

Interakcija EMZ i molekula

- interakcija električnog polja zračenja i električnog dipolnog momenta
- interakcija zračenja i magnetskog dipolnog momenta
- interakcija zračenja i električnog kvadrupolnog momenta

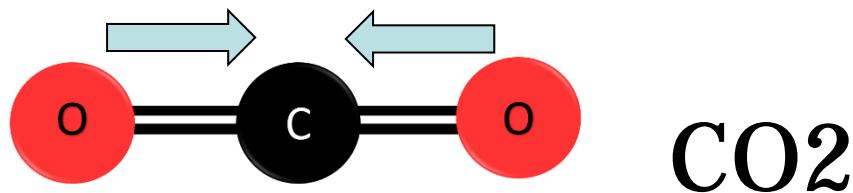
Električni dipolni moment

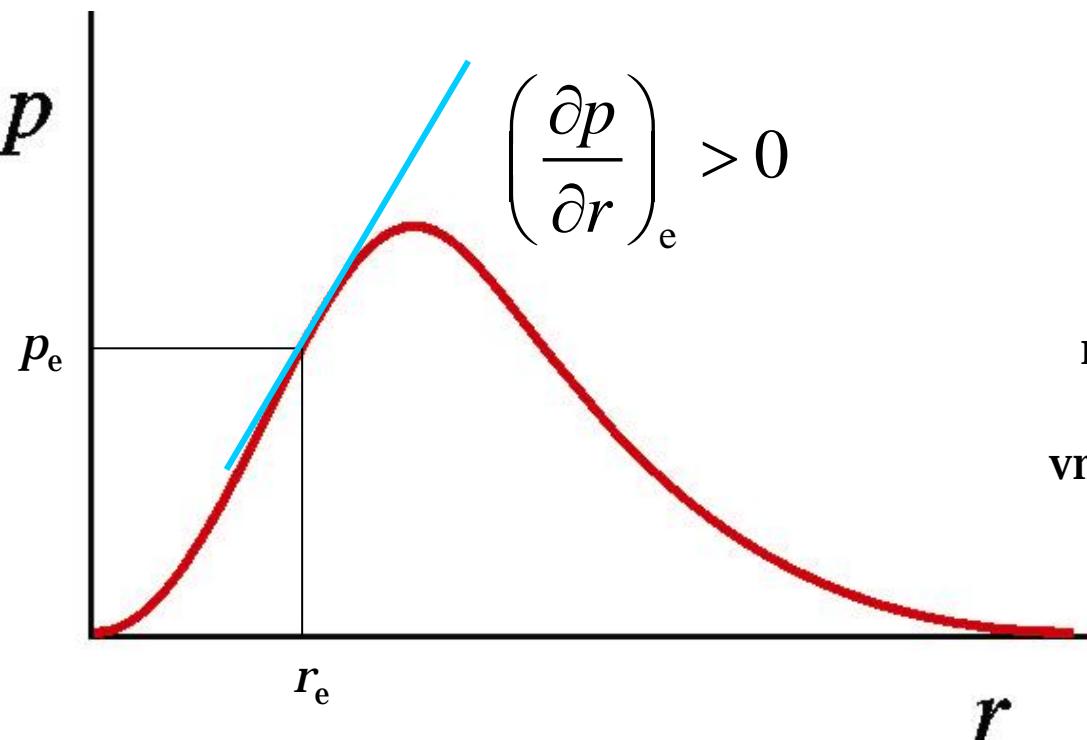

$$\vec{p} = \sum_i Q_i \vec{r}_i$$

Električni dipolni moment
je vektor iznosa

$p = Qr$
usmjeren od
težišta negativnog prema
težištu pozitivnog naboja

Električni dipolni moment heteronuklearne dvoatomne molekule ovisi o internuklearnoj udaljenosti a pri ekstremnim vrijednostima ($r = 0$ i $r = \infty$) jednak je nuli.

Herzov oscilator – klasični model izvora EMZ

EMZ se odašilje u prostor jednakom frekvencijom kojom titraju električni naboji, a intenzitet zračenja ovisi o promjeni dipolnog momenta.

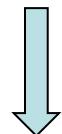
- prijelazni moment R_{12}

$$R_{12} = \int_{\tau} \psi_2 \hat{p} \psi_1 d\tau$$

ψ_2, ψ_1 - rješenja vremenski ovisne Schrödingerove jednadžbe

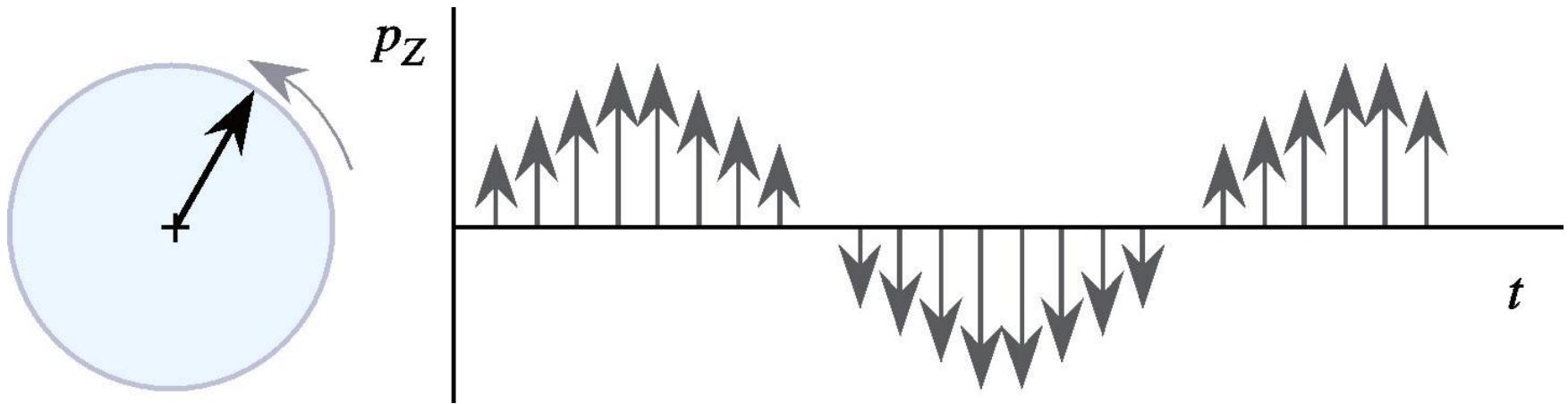
zabranjeni prijelaz $1 \rightarrow 2$ $R_{12} = 0$

dozvoljeni prijelaz $1 \rightarrow 2$ $R_{12} \neq 0$

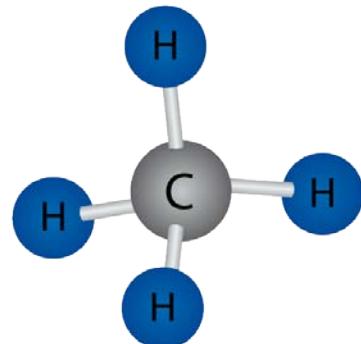
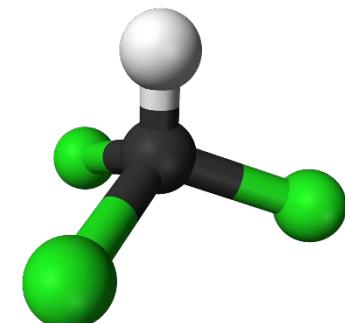
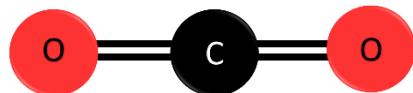
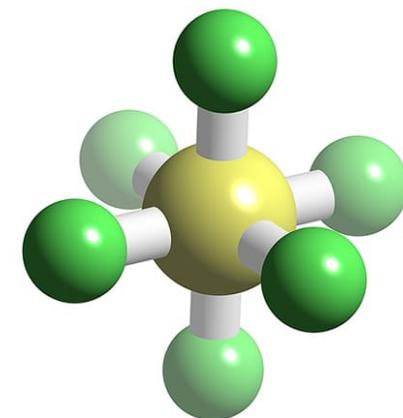
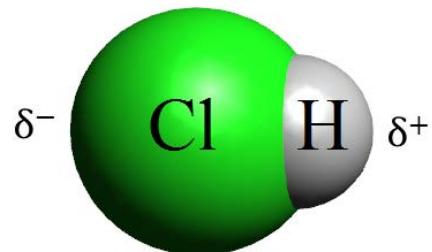
IZBORNA PRAVILA (razlika kvantnih brojeva dvaju stanja za koje prijelazni dipolni moment nije nula)

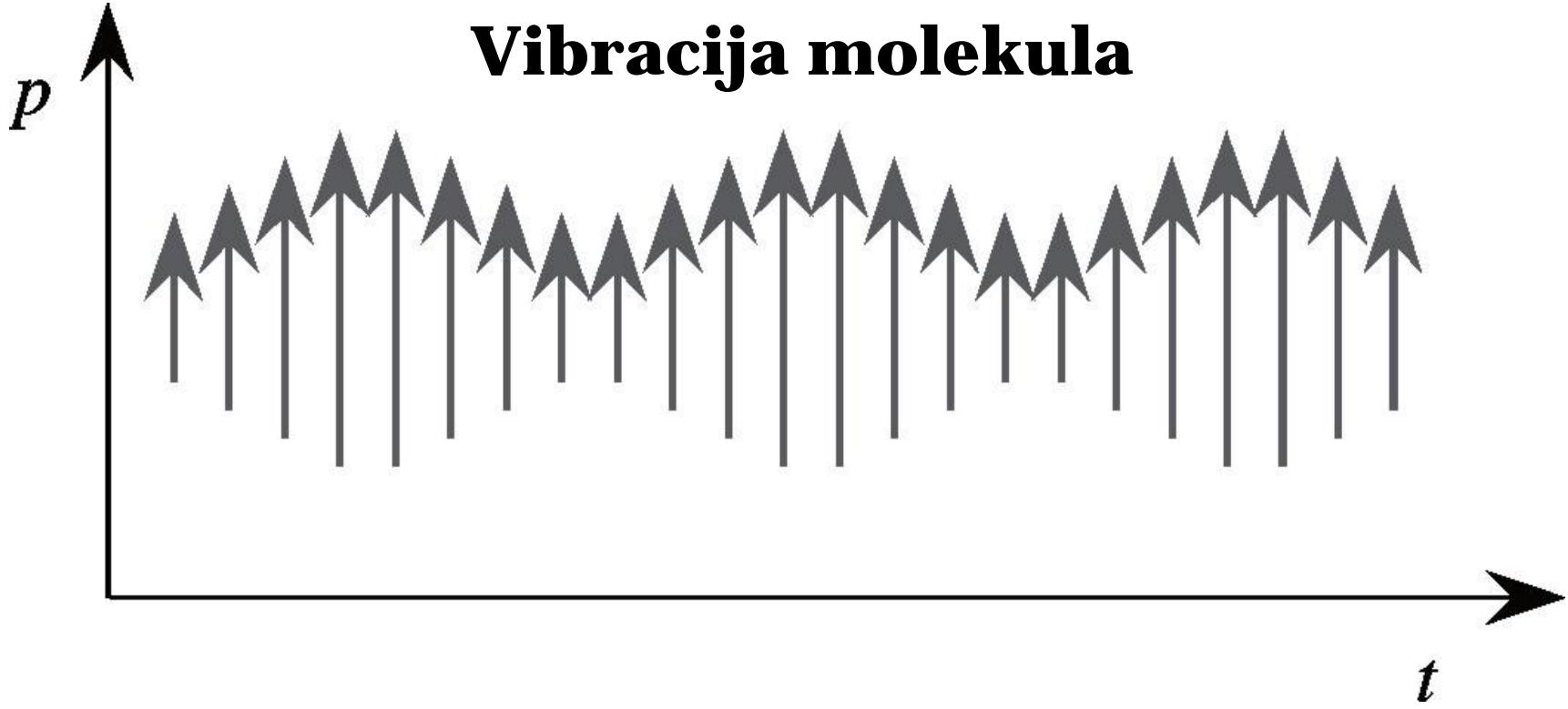
Rotacija molekula

- Molekule koje imaju stalni dipolni moment
- rotacijom dolazi do interakcije s EMZ koja dovodi do apsorpcije ili emisije
- rotacijski spektri- **molekule moraju imati stalni dipolni moment!**

Rotacija molekula

- vibracija (gibanje jezgara u molekuli) uzrokuje promjenu internuklearne udaljenosti i dipolnog momenta
  - dolazi do interakcije s EMZ koja dovodi do apsorpcije ili emisije
  - vibracijski spektri – **tijekom vibracije mora se mijenjati dipolni moment molekule!**

Energije molekula

Molekula s N atoma

- $3N$ koordinata

NELINEARNE MOLEKULE

$3N$ načina gibanja

3 koordinate za translaciju

3 koordinate za rotaciju

3N-6 koordinate za vibracije

LINEARNE MOLEKULE

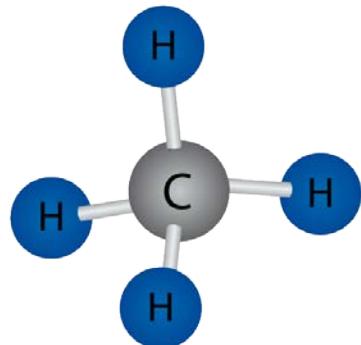
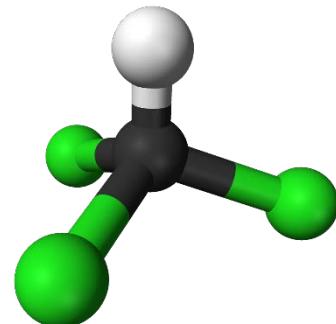
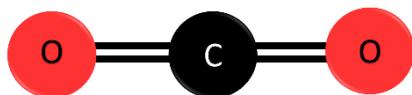
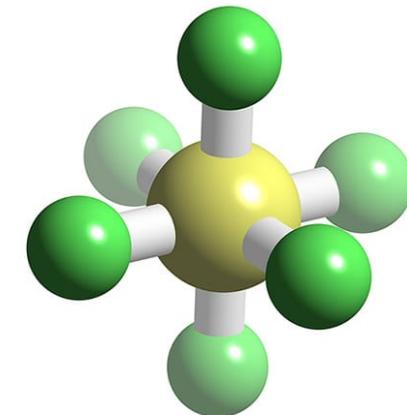
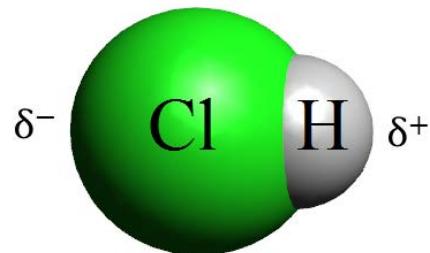
$3N$ načina gibanja

3 koordinate za translaciju

2 koordinate za rotaciju

3N-5 koordinate za vibracije

Vibracija molekula

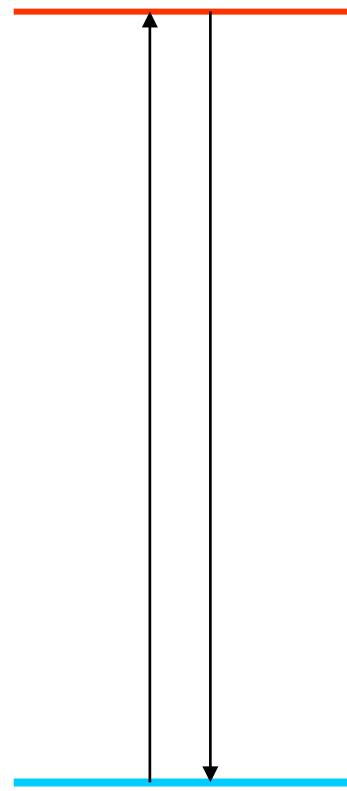
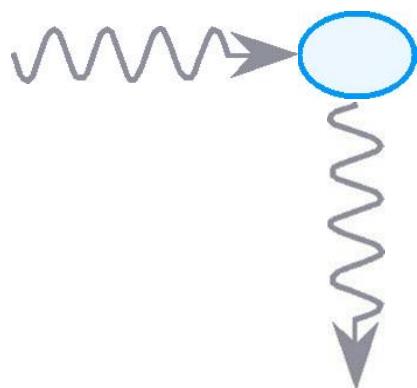

Elektronski spektri

- vjerojatnost prijelaza iz jednog elektronskog stacionarnog stanja u drugo
- prijelazni moment $R_{12} \neq 0$

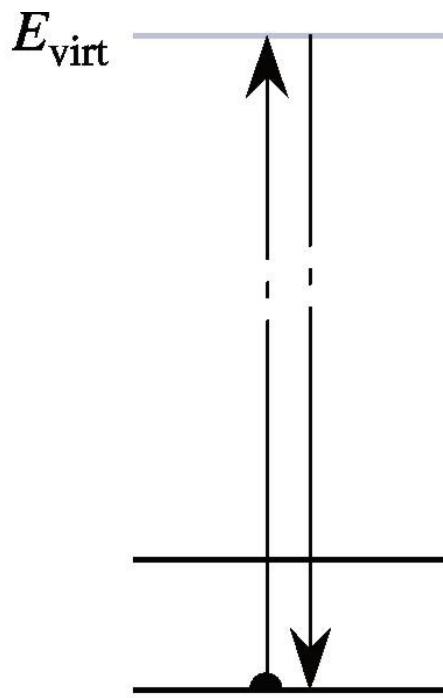
(vrijedi za neka elektronska stanja a za druga ne, ne postoji jednostavna izborna pravila)

Raspršenje (Rayleighovo-elasticno)

RASPRŠENJE ZRAČENJA NA MOLEKULAMA

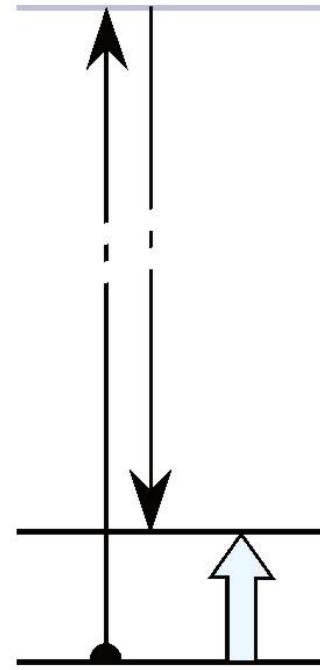
Rayleigh

molekula: $E_{\text{kon}} = E_{\text{poč}}$

foton: $\nu_r = \nu_0$

Stokes

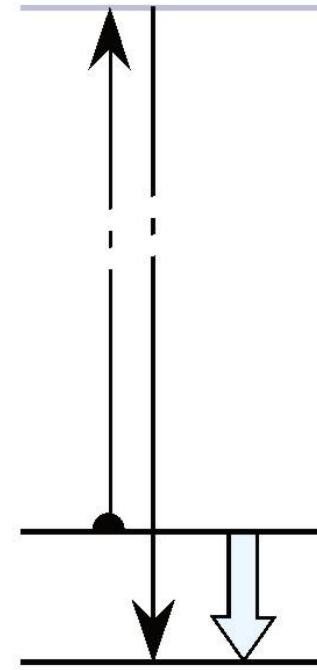

$E_{\text{kon}} > E_{\text{poč}}$

$\nu_r < \nu_0$

Raman

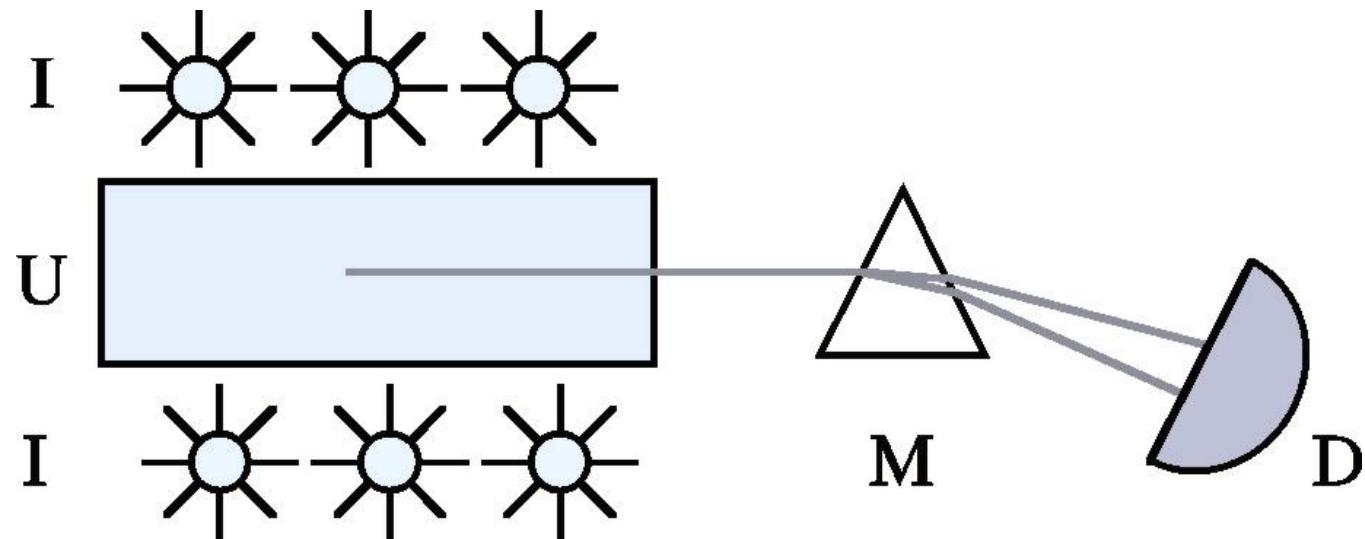
anti-Stokes

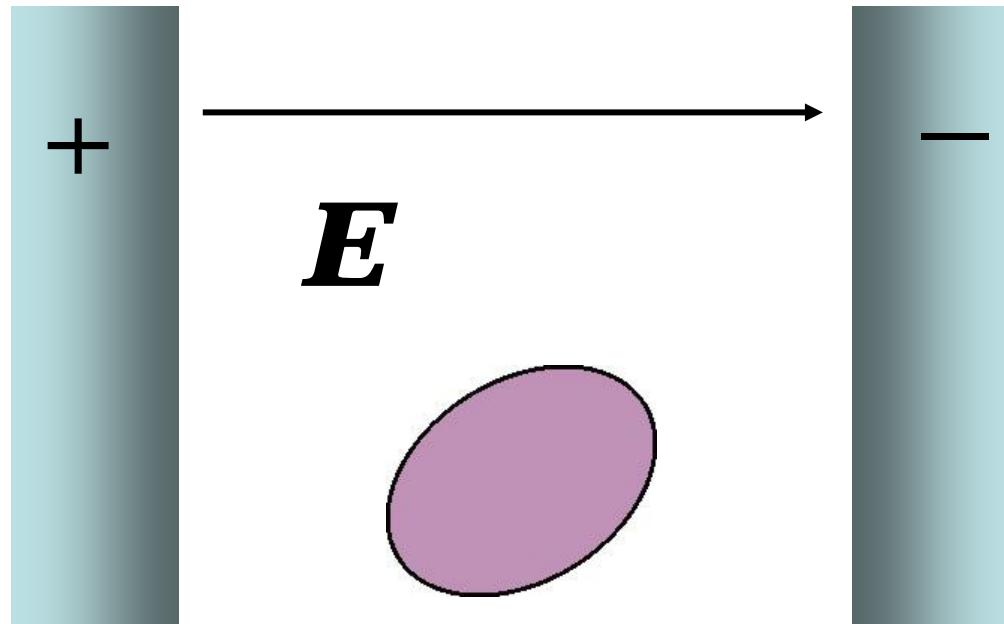
$E_{\text{kon}} < E_{\text{poč}}$

$\nu_r > \nu_0$

Uređaj za ispitivanje raspršenja EMZ

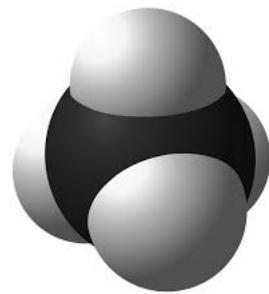
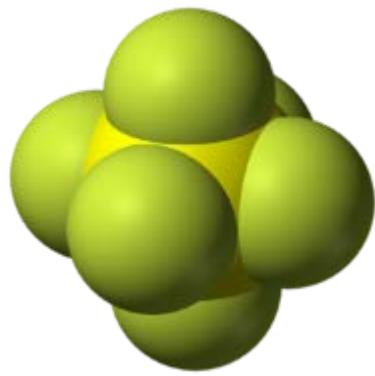
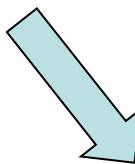
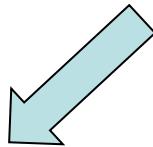
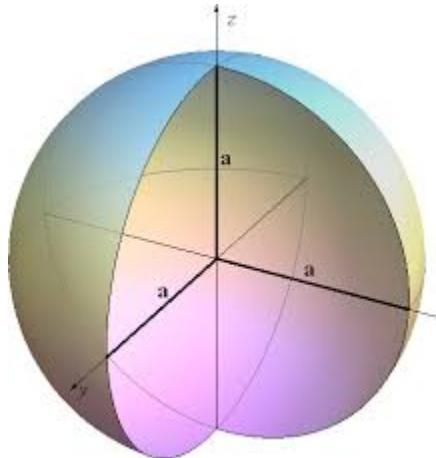
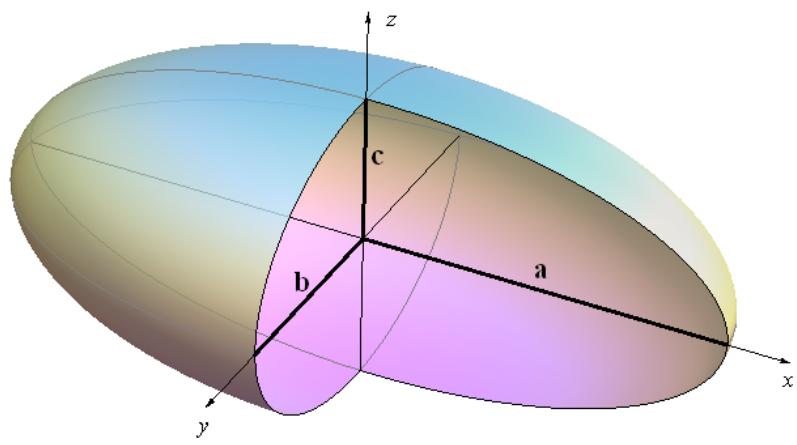
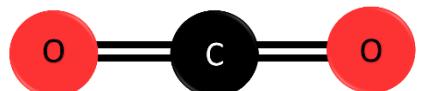
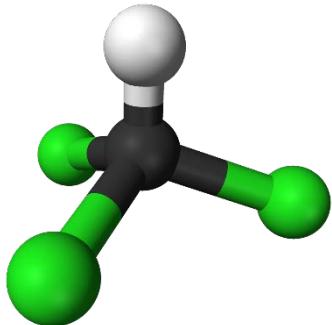
Polarizabilnost

$$p_i = \alpha E$$

$$P_{12} = \int_{\tau} \psi_2 \hat{a} \psi_1 \mathbf{d}\tau$$

Ramanovi spektri

**Rotacijski RAMAN- molekule moraju biti anizotropno polarizabilne
Vibracijski RAMAN- polarizabilnost se tijekom vibracije mora mijenjati**

Pitanja za ponavljanje

1. Što je elektromagnetsko zračenje?
2. Što je valni broj?
3. Nabrojite područja elektromagnetskog zračenja.
4. Koje se promjene zbivaju kod molekula u tim područjima energije?
5. Kako glasi Lambert-Beerov zakon?
6. Što je apsorpcija, spontana i inducirana emisija?
7. Koji je smjer dipolnog momenta?
8. Kako se mijenja dipolni moment s internuklearnom udaljenošću heteronuklearne dvoatomne molekule?
9. Zašto homonuklearne dvoatomne molekule ne apsorbiraju infracrveno zračenje?
10. Koje molekule nemaju apsorpcijske rotacijske spekture?
11. Koji je najčešći tip interakcije zračenja i molekula?
12. Što su izborna pravila?
13. Kako zapažamo raspršenje zračenja?
14. Objasnite Rayleighovo i Ramanovo raspršenje kvalitativnim opisom zračenja.
15. Koji uvjet mora biti zadovoljen da dođe do Ramanova raspršenja?
16. Što je polarizabilnost molekule?